

Mateusz Wojtanowski
(Uniwersytet Wrocławski)

POSTRZEGANIE SYMBOLIKI THE WASHINGTON REDSKINS PRZEZ AMERYKAŃSKĄ LUDNOŚĆ RDZENNA — WSPÓLNY FRONT CZY WIELOŚĆ ZNACZEŃ?

ABSTRACT

PERCEPTION OF THE WASHINGTON REDSKINS SYMBOLS BY AMERICAN INDIGENOUS PEOPLES — A COMMON FRONT OR A MULTITUDE OF MEANINGS?

The purpose of the paper is to present opinions of Native Americans related to the name and graphic symbol of an American football team The Washington Redskins, which are registered as its trademarks. The issue constitutes a legal problem as the group of Native activists has twice tried to cancel those registrations on the grounds that they were obtained contrary to the provision which prohibits a registration of marks that may disparage persons. The controversy carries such accusations as racism, stereotype, discrimination and cultural appropriation. The author strives to determine whether American indigenous people perceive the team's imagery coherently (as it is usually the case according to a static view of culture) or whether the issue is rather contested among them (which evokes a dynamic view of culture as a proper framework for analysis).

KEYWORDS: culture, Indians, indigenous peoples, racism, trademarks.

Wprowadzenie

Od samego początku kolonizacji w Ameryce Północnej Anglosasi adaptowali na potrzeby kształtowania własnej tożsamości elementy kultury

amerykańskiej ludności rdzennej. Znalazły się wśród nich takie wytwory jak indiańskie nazwy, ikonografia oraz wyobrażenia¹. Proces ten przejawia się w kontekście sportu funkcjonowaniem tzw. drużynowych maskotek, które wzorowane są na motywach indiańskiej kultury². Od końca XX wieku tego typu „przywłaszczenia” coraz częściej określane są jako akty *cultural appropriation*³. Sprawa The Washington Redskins łączy na jest z powyższym terminem⁴, a także z dyskryminacją, szerzeniem stereotypów i rasizmem. Przedmiot sporu stanowi wizerunek będący graficznym symbolem drużyny futbolu amerykańskiego oraz jej nazwa. Pierwszy z wymienionych elementów przedstawia umieszczoną w okręgu głowę Indianina z umocowanymi do włosów, tradycyjnymi piórami (podobne pióra przyłączone są ponadto do wspomnianego okręgu). Nie jest to jednak bynajmniej wizerunek prześmiewczy, jak np. w przypadku

- 1 Nazw „Indianie”, „amerykańska ludność rdzenna” oraz „Rdzenni Amerykanie” używam w niniejszej pracy jako synonimów. W kwestii czerpania przez kolonizatorów z indiańskich motywów kulturowych zob. przede wszystkim: P.J. Deloria, *Playing Indian*, New Heaven i Londyn 1980.
- 2 Maskotki należy rozumieć szeroko – nie chodzi tylko o przebranego tancerza, a o całość wyobrażeń związanych z określoną, przybraną tożsamością drużyny (np. „kowboje”, „Indianie” czy „wikingowie”), łącznie z nazwą i graficznym symbolem danej drużyny.
- 3 Zaproponowano wiele definicji *cultural appropriation*. Różnią się one m.in. stojącymi za nimi założeniami dotyczącymi kultury czy kontekstem, do którego się odnoszą. Zob. E.S. Merry, *Law, Culture, and Cultural Appropriation*, „Yale Journal of Law & the Humanities” 1998, t. 10, nr 2, s. 585; B. Ziff, P.V. Rao, *Introduction to Cultural Appropriation: A Framework for Analysis*, [w:] *Borrowed Power: Essays on Cultural Appropriation*, B. Ziff, P.V. Rao (red.), Nowy Brunzwick 1998, s. 1.
- 4 Kwestia związku sprawy The Washington Redskins z *cultural appropriation* stanowi złożony problem. Uznanie nazwy drużyny za rezultat tego zjawiska budzi, w porównaniu do jej graficznego symbolu, wątpliwości. Jest ona bowiem w istocie wytworem inspirowanym inną kulturą, niefunkcjonującym wcześniej na jej gruncie. Istnieją jednak takie ujęcia *cultural appropriation*, które pozwalają na mówienie o tym zjawisku także w sytuacji, gdy pokrzywdzeni czują, że ich tożsamość jest kontrolowana i określana przez inną grupę kulturową – co można łączyć także z oddziaływaniem nazwy The Washington Redskins. Zob. R.J. Coombe, *The Properties of Culture and the Politics of Possessing Identity: Native Claims in the Cultural Appropriation Controversy*, „Canadian Journal of Law and Jurisprudence” 1993, t. 6, nr 2, s. 272 i nn. Warto dodać jednak, że S. Harjo, jedna z ikon walki z nazwą The Washington Redskins, stwierdziła, że sprawa ta nie dotyczy problemu *cultural appropriation*, a *name-calling*; zob. Harjo: *Get educated*, <http://www.espn.com/otl/americans/harjochat.html> (dostęp: 23.03.2018).

maskotki *Cleveland Indians* – *Chief'a Wahoo*. Co się tyczy natomiast nazwy drużyny, to zawiera ona słowo *Redskins*. Ma ono brzydką genezę, wiąże się bowiem ze sprowadzaniem amerykańskiej ludności rdzennej do jej rzekomego koloru skóry. Początki tego określenia bywają łączone także bezpośrednio ze skalpowaniem Indian⁵. Co istotne, symbolika zespołu została zastrzeżona jako jego znaki towarowe.

Indianie aktywiści oraz ich sojusznicy dwukrotnie inicjowali postępowanie w sprawie anulowania rejestracji znaków drużyny w rejestrze znaków towarowych. Zdaniem ruchu wpisano je bowiem sprzeniewierzając się § 1052(a) *Lanham Act*’u, zgodnie z którym należy odmówić rejestracji znakom, które mogą być uwłaczające (*may disparage*). Pierwsza z tych inicjatyw, tj. *Harjo v. Pro-Football, Inc.*, rozpoczęła się już na początku lat 90 i pomimo przejściowego powodzenia ostatecznie zakończyła się niepowodzeniem. Następna próba, tj. *Blackhorse v. Pro-Footbal, Inc.*, miała swój początek w 2012 roku. Właściwy organ, Kolegium Procesowe i Odwoławcze Znaków Towarowych (*Trademark Trial and Appeal Board*), podjął dwa lata później decyzję o anulowaniu przedmiotowych rejestracji, a sprawa trafiła na drogę sądową. Sąd pierwszej instancji orzekł na korzyść aktywistów, jednakże w czerwcu 2017 roku Sąd Najwyższy w innej sprawie uznał *disparagement clause* za niezgodną z Pierwszą Poprawką, wobec czego utracili oni podstawę prawną dla swojego żądania. Drużyna The Washington Redskins wygrała kolejny etap batalii, a spór nie ma na ten moment swojego odzwierciedlenia w toczącym się postępowaniu, choć pozostaje palącym problemem społecznym⁶. Decydem w kwestii zmiany nazwy jest właściciel drużyny, D. Snyder, a jego

5 A.R. Riley, K.A. Carpenter, *Owning Red: A Theory of Indian (Cultural) Appropriation*, „Texas Law Review” 2016, t. 94, s. 906–907.

6 Warto zwrócić uwagę na kilka paradoksów dotyczących aspektów prawnych sprawy The Washington Redskins. Po pierwsze, jako że przeprowadzane w przeszłości postępowania miały na celu anulowanie rejestracji znaków towarowych, to zwycięstwo indiańskich aktywistów spowodowałoby dość ograniczone skutki prawne. Bynajmniej nie uniemożliwiłoby ono drużynie korzystania z jej nazwy oraz graficznego symbolu – co jest przecież rzeczywistym celem ruchu. Po drugie, z punktu widzenia potrzeb rozstrzygnięcia spraw *Harjo v. Pro-Football, Inc.* oraz *Blackhorse v. Pro-Footbal, Inc.*, nie były relewantne ówczesne opinie Indian co do przedmiotowej symboliki. Należało bowiem udowodnić uwłaczający charakter znaków dla okresu, gdy były one wpisywane do rejestru (tj. dla lat 1967–1990). Po trzecie, dzisiejszy symbol graficzny drużyny nie jest dokładnie tym samym znakiem, który wspominają akta sprawy *Blackhorse v. Pro-Footbal, Inc.* Jak z nich wynika, formalnie sprawa dotyczyła starszej wersji tego wyobrażenia (Rejestracja numer 0986668).

stosunek do tego problemu jest powszechnie znany: „Nigdy nie zmienimy nazwy. To jest proste. NIGDY – możecie użyć *caps*’a”⁷. Jak twierdzi, nazwa reprezentuje honor, dumę i szacunek⁸.

Problem artykułu stanowią postawy wybierane przez amerykańską ludność rdzenną w stosunku do nazwy oraz graficznego symbolu drużyny The Washington Redskins. Postawy te zrekonstruować można przede wszystkim na podstawie formułowanych w dyskursie wypowiedzi na ich temat (argumentów). Analiza problemu zostanie dokonana zgodnie z pryncypiami badań jakościowych, nawiąże jednak również do wyników przeprowadzonych sondaży⁹. Celem artykułu jest natomiast określenie, czy ludność rdzenna nadaje przedmiotowej symbolice spójną treść, czy raczej przypisuje się jej różne – ścierające się ze sobą na łonie indiańskiej kultury – znaczenia. W pierwszym przypadku stosowniejsze dla interpretacji problemu będzie statyczne ujęcie kultury, które ujmuje kulturę jako m.in. opartą na zgodzie i mającą wyraźne granice. Jeśli stosunek do symboliki drużyny okaże się być jednak kwestią sporną, to na tej podstawie będę mógł dokonać konstatacji o większej adekwatności dynamicznego ujęcia kultury dla tej sytuacji. To ujęcie, historycznie późniejsze w antropologii, przedstawia kulturę jako m.in. trudny do jednoznacznego wyodrębnienia zbiór kontestowanych znaczeń¹⁰. Jego apologeci, jak N. Mezey,

Zob. akta sprawy: *Pro-Football v. Blackhorse*, https://sct.narf.org/caseindexes/pro_football_v_blackhorse_ttab.html (dostęp: 23.03.2018), s. 2–4.

- 7 D. Roberts, *Native Americans take NFL Redskins name-change campaign to Washington*, <https://www.theguardian.com/world/2013/oct/07/native-americans-nfl-washington-redskins-name> (dostęp: 23.03.2018).
- 8 *The Daily Show – The Redskins’ Name – Catching Racism*, <https://www.youtube.com/watch?v=loK2DRBnk24> (dostęp: 23.03.2018), 1:34.
- 9 Wśród wybranych źródeł danych znajdują się dokumenty (artykuły z gazet, wpisy z bloga *Native Appropriation* oraz internetowego forum powwows.com) jak i materiały audiowizualne (program telewizyjny *The Daily Show* oraz umieszczone w Internecie półamatorskie nagrania). Jedyne kryterium doboru informatorów w zakresie materiału pierwotnego – tj. wypowiedzi samej amerykańskiej ludności rdzennej – stanowiła ich samoidentyfikacja jako Indianie. Wydaje się jednak, że przytoczono wyłącznie albo niemal wyłącznie opinie osób z afiliacją plemienną. W toku narracji odwołam się także do badań ilościowych *Annenberg Public Policy* oraz *The Washington Post*.
- 10 S.E. Merry, *op. cit.*, s. 579–585. Warto zaznaczyć, że w niniejszym artykule nie podejmuję – istotnej dla przywołanych sposobów myślenia o kulturze – kwestii zmienności kulturowych znaczeń w czasie. Poza tym, jednoznaczne określenie tych podejść pod szyldem statycznego oraz dynamicznego ujęcia kultury stanowi pewną, przyjętą przeze mnie, konwencję.

podkreślają, że w praktyce trudno utożsamić kulturę z odpowiadającą jej grupą¹¹.

Nie sposób nie zaznaczyć jeszcze konsekwencji faktu, że podejmowany w artykule problem wiąże się z kontekstem postkolonialnym. Anglosasi dokonywali i dokonują aktów szeroko pojętego *cultural appropriation* w ramach tzw. imperialistycznej nostalgii, tj. tęsknoty za tym, co samemu się zniszczyło tudzież nadal niszczy¹². Od zarania Stanów Zjednoczonych postrzegali oni przy tym miejscową ludność rdzenną przez pryzmat dwóch fałszywych, przejawskawionych typów – Indianin jako ucieleśnienie wolności i wartości zagubionych w zachodnim społeczeństwie z jednej strony (taki wizerunek odzwierciedlony był np. podczas bostońskiego picia herbaty z 1773 r.) oraz Indianin jako dzikus, żądny krwi ludożerca (jak przykazała podpisana w 1776 r. Deklaracja Niepodległości)¹³. Oczywisty jest przy tym zarówno brak równowagi siły pomiędzy amerykańską ludnością rdzenną a tzw. dominującym społeczeństwem z jego kulturowymi wyobrażeniami, jak i występujące pomiędzy nimi różnice w postrzeganiu świata¹⁴. Skończyły się już jednak czasy „oficjalnej” walki z Rdzennymi Amerykanami, a potrzeba poprawy ich sytuacji stanowi element amerykańskiego dyskursu publicznego. Co się tyczy problemu *cultural appropriation*, to często krytykuje się to zjawisko zwracając uwagę na powodowane przez nie negatywne skutki społeczne. Podnosi się jednak także oparty na tzw. logice praw własności kulturowej argument, że amerykańska ludność rdzenna ma po prostu „prawo posiadania” względem wytworów, które padły łupem „przywłaszczenia” przez tzw. dominujące społeczeństwo. Jak wskazuje tymczasem Mezey, w przypadku, gdy na skutek *cultural appropriation* ukształtowały się kulturowe hybrydy, powyższe podejście niesie za sobą poważne zagrożenia¹⁵.

11 N. Mezey, *The Paradoxes of Cultural Property*, „Columbia Law Review” 2007, t. 107, s. 2018–2020.

12 R.J. Coombe, *op. cit.*, s. 276–277.

13 A.R. Riley, K.A. Carpenter, *op. cit.*, s. 862–863.

14 *Ibidem.*, s. 865–866 (i przywołana tam literatura). Należy jednak uważać na zagrożenie esencjalizowania indiańskiej kultury. Nie jest tak, że całą amerykańską ludność rdzenną można przypasować obecnie do jakiegoś ortodoksyjnego modelu indiańskości.

15 Jak zwróciła uwagę badaczka, roszczenie do ich „posiadania” przez Indian nie wydaje się być silniejsze od analogicznego roszczenia tzw. dominującego społeczeństwa, wobec czego lepiej odwołać się do argumentu o ich społecznej szkodliwości (N. Mezey, *op. cit.*, s. 2008). Warto zaznaczyć, że w ogóle „argument z posiadania

Na wojnie z Redskins

Kluczowe znaczenie dla ruchu przeciwników symboliki drużyny mają poglądy czołowych aktywistek pierwszej oraz drugiej sprawy, odpowiednio S. Harjo (pochodząca z Czejenów i Krików) oraz A. Blackhorse (Navaho). Jak wspomina pierwsza z nich, w 1974 roku wybrała się na mecz The Washington Redskins, jednak spotkała się tam z pogardliwą reakcją fanów drużyny. Ten akt – jak go określiła – uprzedmiotowienia (*objectification*) wykrystalizował jej negatywny stosunek względem maskotek nawiązujących do rdzennej ludności: „To jest właśnie przykład tego, czym jest uprzedmiotowienie. Zdzierają się z osoby człowieczeństwo, staje się ona jedynie rzeczą i można [z nią] zrobić wszystko”. Działaczka podkreśla, że tego typu wyobrażenia kreują stereotypowy obraz Indian, co powoduje dla nich rzeczywiste, negatywne konsekwencje przy zetknięciu z tzw. dominującym społeczeństwem¹⁶. Zaznacza przy tym, że w toku zmagania z różnymi maskotkami zawsze wskazywano, że najgorsza jest nazwa drużyny z Waszyngtonu¹⁷. Jej zdaniem *Redskin*, jako analogon *n-word*, stanowi najbardziej obraźliwe dla ludności rdzennej określenie języka angielskiego¹⁸. Jak zauważa natomiast Blackhorse, nawiązujące do rdzennej ludności maskotki przyczyniają się do jej „historycznej traumy”, mając zgubny wpływ na zdrowie psychiczne oraz ogólną pomyślność¹⁹. W oczach liderów ruchu sprawa The Washington Redskins jest więc kwestią o fundamentalnym znaczeniu, a motywacja do walki ma charakter negatywny. Tego typu wyobrażenia mają uderzać bowiem w elementarne potrzeby indiańskiej społeczności.

kultury” – jak można nazwać takie podejście – jest szczególnie problematyczny w przypadku wytworów niematerialnych.

¹⁶ H. Walker, *Meet The Native American Grandmother Who Just Beat The Washington Redskins*, <http://www.businessinsider.com/meet-the-native-american-grandmother-who-just-beat-the-redskins-2014-6?IR=T> (dostęp: 23.03.2018); G.P. Terry, *Los Angeles Times Interview: Suzan Shown Harjo: Fighting to Preserve the Legacy and Future of Native Americans*, http://articles.latimes.com/1994-11-27/opinion/op-2126_1_suzan-shown-harjo (dostęp: 23.03.2018). Warto zaznaczyć, że optymistyczne z perspektywy ruchu tytuły artykułów pochodzą z czasów zwycięstw przed Kolegium Procesowym i Odwoławczym Znaków Towarowych oraz sądem I instancji. Nie był to jednak, bynajmniej, koniec walki.

¹⁷ H. Walker, *op. cit.* Chociaż jednocześnie Harjo przyznaje, że *Chief Wahoo* stanowi jakby graficzny ekwiwalent tej nazwy.

¹⁸ *Harjo: Get educated...*, *op. cit.*

¹⁹ *Ibidem*.

Zasadniczą wagę dla walki z symboliką drużyny miało również zaangażowanie się w nią R. Halbritera, lidera nowojorskich Oneidów, milionera. Od 2013 roku wywarł on istotny wpływ na obecność przedmiotowej sprawy w amerykańskich mediach. Jego środowisko również mocno akcentuje związek pomiędzy funkcjonowaniem w amerykańskim społeczeństwie nawiązujących do ludności rdzennej maskotek, a takimi jej problemami, jak bieda, alkoholizm czy samobójstwa²⁰. Jak zwraca uwagę Halbritter, negatywne konsekwencje występowania przedmiotowej symboliki dotyczą przede wszystkim dzieci²¹. Poza tym, tak jak Harjo, wskazuje on na priorytetowy charakter zmagania z drużyną The Washington Redskins właśnie ze względu na jej nazwę²². Wśród czołowych działaczy występujących przeciwko symbolice The Washington Redskins znajduje się także Czirokezka A. Keene, blogerka z tytułem doktora. W 2010 roku założyła ona stronę *Native Appropriations*, która poświęcona jest m.in. przeciwdziałaniu zjawisku *cultural appropriation*. Jak twierdzi aktywistka: „Te maskotki nas nie honorują. Są uwłaczające, szerzą stereotypy i szkodzą psychologicznemu zdrowiu naszej młodzieży. Honorują mityczną przeszłość, która ściera naszą obecną egzystencję”. Blogerka zwraca także uwagę na symboliczny kontekst faktu, że sprawa dotyczy drużyny z Waszyngtonu: „Szczególnie, jak do diabła mamy osiągnąć cokolwiek z rządem federalnym, skoro jesteśmy przedstawiani jako *Redsk*ns* dokładnie naprzeciwko drzwi ich urzędów?”²³. Zdaje się ona sugerować, że przez tego typu wyobrażenia Indianie nie są traktowani poważnie²⁴.

20 A. Sabar, *The Anti-Redskin*, <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2015/10/the-anti-redskin/403213/> (dostęp: 23.03.2018).

21 *Poll finds 90% of Native Americans are OK with Washington 'Redskins' name*, <https://www.theguardian.com/sport/2016/may/19/washington-redskins-name-poll-native-american-opinion> (dostęp: 23.03.2018). Jak stwierdziła jedna z użytkowników forum powwows.com („Donna D”, afiliacja plemienna: Czirokezi): „Właśnie dlatego nie lubię [nawiązujących do Indian] maskotek – ponieważ to jest trudniejsze dla dzieci niż kogokolwiek innego” (*Washington Redskins – Offensive?*, s. 1, post #8, <http://forums.powwows.com/f26/washington-redskins-offensive-22584/>) (dostęp: 23.03.2018).

22 A. Sabar, *op. cit.*

23 A. Keene, *WaPo's new Redsk*ns survey: Faulty data and missing the point*, <http://native-appropriations.com/2016/05/wapos-new-redskins-survey.html> (dostęp: 23.03.2018).

24 Zob. podobne wrażenia: *Is Redskins a derogatory term?*, s. 1, post #13, <http://forums.powwows.com/f34/redskins-derogatory-term-67349/> (dostęp: 23.03.2018) – wypowiedź „WhoMe”, afiliacja plemienna: brak informacji; *The Daily Show...*, *op. cit.*, 2:47 – „Czy wiesz jak to jest być Rdzennym w tym mieście?” – spytała

Autorka w swojej działalności nie ukrywa emocji, używa niekiedy lekkich wulgaryzmów (np. *heck*, *shit*, *BS* czy *asshole*) i prowadzi ostre polemiki ze swoimi oponentami²⁵.

Wraz z biegiem czasu kwestia symboliki The Washington Redskins stała się często podejmowanym tematem w amerykańskich mediach. Poświęcono temu problemowi m.in. segment popularnego programu *The Daily Show*. Autor materiału, J. Jones, rozmawiał zarówno z grupą indiańskich działaczy (włączając samą A. Blackhorse), jak i z fanami drużyny. Ci pierwsi – w ramach konfrontacji z narracją Snydera o honorującym charakterze nazwy – wskazali, że określenie *Redskin* odnosiło się w przeszłości do skalpu, dowodu zabicia Indianina. Zwrócili także uwagę, że nawet w słownikach opisywane jest ono jako obelżywe na tle rasowym (*dictionary-defined racial slur*). Jak stwierdził jeden z aktywistów, przedmiotowa nazwa szkodzi ludności rdzennej oraz powoduje jej wykluczenie. Inny zwrócił natomiast uwagę, że maskotki w Ameryce najczęściej przedstawiają zwierzęta oraz właśnie Indian. Na następujące po tym szyderstwo prowadzącego padła zdecydowana zbiorowa odpowiedź jego rozmówców: „nie jesteśmy maskotkami”²⁶. Wśród przejawów oporu wobec symboliki The Washington Redskins znajdują się także zamieszczane w Internecie nagrania, np. na portalu YouTube. Na jednym z nich uczestnicy z ironią odnoszą się m.in. do pluszowej małpki ubranej w koszulkę z wizerunkiem Indianina czy do zestawu kuchennego z symbolami drużyny. „Rasizm dla całej rodziny” – skomentowała go jedna z uczestniczek projektu. Film kończy się prośbą do Snydera, aby zmienił nazwę drużyny²⁷. W innym nagraniu istotny dla sprawy zdaje się być

prowadzącego jedna z aktywistek, po czym dodała: „Chodzić codziennie ulicą i być otoczonym tą symboliką, słysząc, że mamy to przeboleć?”.

25 Warta przytoczenia jest sytuacja, gdy jeden z komentatorów bloga zasugerował autorce, że musi ona po prostu przeboleć używanie nazwy Seminolów przez Uniwersytet Stanowy Florydy (*Florida State University*). Keene w odpowiedzi zapowiedział kasowanie ze swojej strony wszelkich kombinacji *get over it argument*, jako nic niewnoszących do dyskusji, nieoryginalnych i sprawiających, że brzmi się jak dupek (*sound like an asshole*). Zob. A. Keene, *10 examples of Indian mascots „honoring” Native peoples*, <http://nativeappropriations.com/2013/12/10-examples-of-indian-mascots-honoring-native-peoples.html> (dostęp: 23.03.2018).

26 *The Daily Show*..., *op. cit.* Materiał, pomimo fortelów prowadzącego, niesie za sobą przesłanie potrzeby zmiany nazwy drużyny.

27 *Native Americans Review Racist Football Merchandise*, <https://www.youtube.com/watch?v=II5-YFHmNTU> (dostęp: 23.03.2018).

pogląd wyrażony w kontekście zespołu *Atlanta Braves*, którego symbol zawiera topór. „Martwi mnie, że broń stanowi jeden z symbolów, który utożsamia się z naszymi ludami” – powiedział jeden z komentatorów. Jak dodała inna uczestniczka nagrania: „To jest dziwaczny, przestarzały pogląd o tym, co to znaczy być Rdzennym”²⁸.

Warto dodać, że ruch przeciwników symboliki nie ma jedynie charakteru oddolnego. Istnieje wobec niej silny instytucjonalny sprzeciw ze strony znacznej części plemiennych organów przedstawicielskich. Swój opór wyraziły także liczne ponadplemienne instytucje, na czele z Narodowym Kongresem Indian Amerykańskich (*National Congress of American Indians*, NCAI)²⁹. Argumenty dotyczące negatywnego wpływu maskotek na społeczeństwo wysuwane są ponadto przez zaangażowanych w sprawę naukowców. Jak stwierdził np. psycholog M. Friedman – odpowiadając jednocześnie na koronny argument Snydera o honorującym charakterze symboliki – funkcjonowanie tzw. „pozytywnych stereotypów” również prowadzi do obniżonej samooceny osób, do których się one odnoszą³⁰. Tymczasem psycholożka S.A. Fryberg, która zaprzęgała do swoich badań Teorię Reprezentacji Społecznych (*Social Representation Theory*), wskazała iż tego typu wyobrażenia wywierają negatywny wpływ zarówno na Rdzennych Amerykanów, jak i na tzw. dominujące społeczeństwo³¹. Natomiast C. Meland kładzie szczególny nacisk na fakt, że symbolika The Washington Redskins może przyczyniać się do marginalizacji ludności rdzennej, choć związek ten nie musi być widoczny dla samych ofiar tego procesu³². Jak to określił

28 *Native Americans Review* „Indian” Sports Mascots, https://www.youtube.com/watch?v=HTBT-_F6oYw (dostęp: 23.03.2018).

29 *Supporters of Change*, <http://www.changethemascot.org/supporters-of-change/> (dostęp: 23.03.2018). Zob. dotyczący sprawy raport NCAI: *Ending the Legacy Of Racism in Sports & the Era of Harmful „Indian” Sports Mascots*, www.ncai.org/resources/ncai-publications/Ending_the_Legacy_of_Racism.pdf (dostęp: 23.03.2018).

30 D. Roberts, *op. cit.*; por. C.H. Farley, *Registering Offense: The Prohibition of Slurs as Trademarks*, [w:] *Diversity in Intellectual Property. Identities, Interests and Intersections*, I. Calboli, S. Ragavan (red.), Cambridge 2015, s. 111.

31 S.A. Fryberg, *American Indian Social Representations: Do They Honor or Constrain American Indian Identities?*, conference „50 Years after Brown vs. Board of Education: Social Psychological Perspectives on the Problems of Racism and Discrimination”, www.indianmascots.com/ex_15_-_fryberg-brown_v.pdf (dostęp: 23.03.2018).

32 O. Okolo, *Who Owns the ‘Redskins’?*, <http://harvardpolitics.com/united-states/owns-redskins/> (dostęp: 23.03.2018).

jeden z komentatorów: „kiedy ludzie mierzą się z efektami istnienia maskotek – to załamuje ich samoocenę, NIE po prostu patrzenie na maskotki”³³.

Indiańscy zwolennicy symboliki drużyny oraz „ważniejsze problemy”

Okrzyki sławiące *Redskins* nie rozbrzmiewają jednak tylko wśród białych fanów waszyngtońskiej drużyny, ale także wśród Indian. Drużyna futbolu amerykańskiego szkoły średniej z Red Mesa (Arizona) – której uczniów i personel stanowi niemal wyłącznie amerykańska ludność rdzenna – funkcjonuje właśnie pod nazwą *Redskins*. Posługuje się ona ponadto arsenalem symbolów, takich jak włócznie czy topory, które w świetle wcześniej zreferowanych poglądów stanowić mają wyraz stereotypowego wyobrażenia o Indianach. Zresztą, nie obce jest szkole także posługiwanie się dokładnie tym samym symbolem graficznym, którym dysponuje waszyngtoński „odpowiednik” jej drużyny³⁴. Dyrektor placówki, T. Yazzie, stwierdził – jakby powtarzając słowa samego Snydera – że nazwa *Redskins* stanowi źródło dumy³⁵. Natomiast, A. Begay, dyrektor ds. sportowych, uznał, że protest przeciwko The Washington Redskins sprawia wrażenie, jakby pochodził od jednej osoby (w domyśle: od Blackhorse). Nie byłaby jednak prawdą sugestia, że szkoła i jej otoczenie przejawiają konsekwentnie apologetyczny stosunek wobec przedmiotowej symboliki. Istnieją także jej zdecydowani przeciwnicy, jak nauczyciel W. Cobb. Co jednak istotne, niektórzy mieszkańcy Red Mesa uważają, że kwestia funkcjonowania tego typu wyobrażeń w amerykańskim sporcie jest bez znaczenia dla ich społeczności (np. S. Benally oraz A. Begay). Jak sądzą, zasadne byłoby raczej skoncentrowanie się na takich

33 *Washington Redskins – Offensive...*, *op. cit.*, s. 3, post #50 – wypowiedź „Ivypi”, afiliacja plemienna: Lumbee.

34 Nie budzi przy tym wątpliwości, że funkcjonowanie tego typu symboliki w kontekście indiańskiej społeczności jest inną sytuacją, niż jej wykorzystanie w kulturze sportowej tzw. dominującego społeczeństwa (A.R. Riley, K.A. Carpenter, *op. cit.*, s. 926).

35 Por. wcześniejszy artykuł: K. Soong, *The Other Redskins*, <http://cnsmaryland.org/interactives/other-redskins/> (dostęp: 23.03.2018), gdzie Yazzie występuje jednak zasadniczo jako przeciwnik wykorzystywania rdzennej symboliki przez szkoły należące do indiańskich społeczności.

problemach, jak brak dostępu do wody czy niedomagania edukacji³⁶. Wielu Indian z innych miejsc kraju podziela pogląd o istnieniu ważniejszych spraw niż walka z symboliką drużyny: „Kiedy naprawdę o tym myślę, to jestem [obrażona nazwą The Washington Redskins] (...). Ale sądzę, że są znacznie ważniejsze kwestie do podjęcia i lepiej wykorzystać naszą energię podejmując te problemy, które **bezpośrednio** [podreśl. – M.W.] dotyczą naszej społeczności”³⁷. Można spotkać nawet opinię, że walka z *Redskins* to rodzaj ucieczki od prawdziwych problemów rdzennej ludności³⁸, a koronny argument o szczególnie negatywnym wpływie maskotek na dzieci spotkał się z następującą odpowiedzią: „Moja córka wychowuje się w swojej kulturze 24/7 i powiedzenie, że głupia karykatura może ją zawstydić jako Indiankę jest szalone”³⁹.

Również Indianie z Rezerwatu Barona na pytanie o nazwę drużyny zaprzeczali ze śmiechem, by stanowiła ona dla nich problem (*whether they have a problem with „Redskins”*) i tak jak mieszkańcy Red Mesa wymieniali sfery, w których ich społeczność nękana jest trudnościami⁴⁰. Podczas

36 I. Shapira, *In Arizona, a Navajo high school emerges as a defender of the Washington Redskins*, https://www.washingtonpost.com/local/in-arizona-a-navajo-high-school-emerges-as-a-defender-of-the-washington-redskins/2014/10/26/dcf773a-592b-11e4-8264-deed989ae9a2_story.html?utm_term=.893dd250171f (dostęp: 23.03.2018). Niewątpliwie Snyder wywiera na indiańskie społeczności wpływ za sprawą zachęt ekonomicznych. Znamienne, że w rozmowie z dziennikarzem *The Washington Post* Benally wprost odwołał się do właściciela The Washington Redskins i wskazał, że przydatne byłoby jego wsparcie finansowe. Zob. R. Schmidt, *Redskins try to buy approval*, <http://newspaperrock.bluecorncomics.com/2013/12/redskins-try-to-buy-approval.html> (dostęp: 23.03.2018).

37 *Washington Redskins – Offensive...*, *op. cit.*, s. 1, post #2 – wypowiedź „Pokiehonkie”, afiliacja plemienna: Pueblo. Karta „ważniejszych problemów” została wykorzystana w nagraniu wyprodukowanym przez środowisko drużyny, w którym wypowiedziało się kilkanaścioro Indian; zob. The Washington Redskins, *Redskins is a Powerful Name*, <https://www.youtube.com/watch?v=40SFqadRTQ0> (dostęp: 23.03.2018).

38 *Washington Redskins – Offensive...*, *op. cit.*, s. 1, post #13 – wypowiedź „Wojapi4Me”, afiliacja plemienna: Oglala.

39 *Ibidem*.

40 Zdaniem Keene mieszkańcy rezerwatów, jako do pewnego stopnia odseparowani od tków dominującego społeczeństwa, nie odczuwają tak mocno negatywnych skutków dokonywanych przez nie aktów *cultural appropriation*. Jak przekonuje blogerka „my [Indianie spoza rezerwatów] w mieście musimy iść przez ulicę i stykać się z tym rasizmem codziennie, a odseparowani jesteśmy od kontr-narracji i kontr-reprezentacji, które by nas otaczały, gdybyśmy żyli w naszych społecznościach” (A. Keene, *WaPo’s new Redsk*ns survey...*, *op. cit.*). Podobnie, z naciskiem na sytuację dzieci:

gdy obsługująca szkolny parking T. Cruz wskazała na edukację – przy okazji określając walkę z „maskotką” jako niepoważną – anonimowy rozmówca zwrócił uwagę na los mieszkającej w rezerwacie młodzieży i problem samobójstw. Rezerwat Barona nie okazał się być pozbawiony także apologetów symboliki. Na przykład C. Curro stwierdził, że obraziłaby go ewentualna zmiana nazwy. Natomiast T. Brown umotywowwała swój pozytywny stosunek względem nazwy The Washington Redskins faktem, że stanowi ona wyraz obecności ludności rdzennej w głównym nurcie amerykańskiego społeczeństwa (*that American Indians have at least some mainstream representation*)⁴¹. Istotnie, jak przyznały A.R. Riley oraz K.A. Carpenter, dla niektórych osób obecność tego typu wizerunków stanowi przynajmniej formę przypomnienia tzw. dominującemu społeczeństwu, że Indianie istnieją, nie zniknęli⁴². Wydaje się w każdym razie, że część amerykańskiej ludności rdzennej identyfikuje się z drużyną jako jakąś pozytywną reprezentacją swojej tożsamości. Jak stwierdził R. Green, ówczesny lider Potomaków, około 98% członków jego ludu stanowić mieli fani drużyny⁴³. Jego następca, J. Lighthner, powiedział natomiast, że drużyna mogłaby przejąć od Potomaków nazwę⁴⁴.

Za zasadniczym brakiem sprzeciwu wobec The Washington Redskins najmocniej zdają się przemawiać jednak sondaże: przeprowadzony

Washington Redskins – Offensive..., *op. cit.*, s. 2, post #24. Por. natomiast wyniki jednego z sondażów, wedle którego używanie nawiązujących do Indian maskotek akceptować ma – wbrew powyższej interpretacji – więcej Indian żyjących poza rezerwatami, niż w ich obrębie: A.R. Riley, K.A. Carpenter, *op. cit.*, s. 910, przyp. 331.

41 M. Calkins, *Why American Indians don't mind 'Redskins'*, <http://www.sandiegouniontribune.com/sports/chargers/sdut-real-reason-dont-mind-redskins-chargers-calkins-2013nov02-story.html> (dostęp: 23.03.2018).

42 A.R. Riley, K.A. Carpenter, *op. cit.*, s. 910.

43 P. Woody, *Woody: American Indians in Va. have no problem with „Redskins”*, http://www.richmond.com/sports/professional/football/redskins/article_26b0f8d8-eb22-52f0-87df-c05e24bbfc0e.html (dostęp: 23.03.2018). Z drugiej strony, niektórzy Indianie nie mają problemu z kibicowaniem głównym antagonistom waszyngtońskiego zespołu, tj. *Dallas Cowboys*, chociaż ich środowisko, jako „kowboje”, nie stroni od pogardliwych przedstawień Indian [*Washington Redskins – Offensive...*, *op. cit.*, s. 2, post #23, <http://forums.powwows.com/f26/washington-redskins-offensive-22584/index2.html> (dostęp: 23.03.2018) – wypowiedź „Kio-Manche”, afiliacja plemienna: Komanche/Kiowa].

44 M. Sullivan, *Patawomeck Tribe: Snyder Could Rename the Redskins After Us*, https://spectator.org/59851_patawomeck-tribe-snyder-could-rename-redskins-after-us/ (dostęp: 23.03.2018).

w latach 2003–2004 r. przez *Annenberg Public Policy Center*⁴⁵ oraz w latach 2015–2016 przez *The Washington Post*⁴⁶. Warto zaznaczyć, że podczas pierwszego z nich pytano o problem przy okazji ankiety wyborczej, natomiast drugie badanie stanowiło część tzw. *omnibus survey*. W ramach obu sondaży identyfikującym się jako Indianie respondentom – czyli 768 oraz 504 osobom dla odpowiednio pierwszego oraz drugiego badania – zadano pytanie, czy uznają oni nazwę drużyny za obraźliwą (*offensive*) czy też nie stanowi ona dla nich problemu (*doesn't bother*)⁴⁷. Oba sondaże przyniosły w zakresie tego pytania taki sam wynik. Aż 90% odpowiadających wybrało drugą z możliwych odpowiedzi, 9% uznało nazwę za obraźliwą, natomiast 1% respondentów nie miał opinii. Powyższe badania ilościowe wykorzystane zostały przez środowisko The Washington Redskins jako koronny argument za zachowaniem nazwy drużyny i jako podstawa do uznania walczących z nią aktywistów za grupę awanturników. Oponenti drużyny podnosili natomiast przede wszystkim zarzut niereprezentatywności sondaży w zakresie przedstawienia poglądów Indian⁴⁸. W kontekście drugiego badania zwrócono uwagę szczególnie na udział uczestników bez afiliacji plemiennej. Jak przekonuje Keene, takie osoby – tj. 56% respondentów – nie mają legitymizacji, by przedstawiać się jako Indianie. Jak twierdzi, nigdy w życiu nie spotkała osoby bez plemienia (*who didn't have a tribe*), która identyfikowałaby się

45 *Most Indians Say Name of Washington „Redskins” Is Acceptable While 9 Percent Call It Offensive*, <https://www.annenbergpublicpolicycenter.org/most-indians-say-name-of-washington-redskins-is-acceptable-while-9-percent-call-it-offensive/> (dostęp: 23.03.2018); *Most Indians Say Name of Washington “Redskins” Is Acceptable While 9 Percent Call It Offensive, Annenberg Data Show*, www.annenbergpublicpolicycenter.org/wp-content/uploads/2004_03_redskins_09-24_pr2.pdf (dostęp: 23.03.2018).

46 *Poll: Native Americans’ attitudes toward the Washington Redskins team name*, <https://www.washingtonpost.com/apps/g/page/sports/poll-native-americans-attitudes-toward-the-washington-redskins-team-name/2034/> (dostęp: 23.03.2018); *Washington Post poll of Native Americans on Redskins’ team name*, <http://apps.washingtonpost.com/g/page/national/washington-post-poll-of-native-americans-on-redskins-team-name/2032/> (dostęp: 23.03.2018).

47 Pełna treść pytania: *The professional football team in Washington calls itself The Washington Redskins. As a Native American, do you find that name offensive or doesn't it bother you?*

48 Co w przypadku pierwszego badania przyznali sami jego autorzy: G. Nunberg, *Designers of that 2004 Annenberg survey on the Redskins name: The sample was unrepresentative*, <https://ipclinic.org/2015/08/03/designers-of-that-2004-annenberg-survey-on-the-redskins-name-the-sample-was-unrepresentative/> (dostęp: 23.03.2018).

na pierwszym miejscu jako Rdzenny Amerykanin (*primarily identifies as a Native American*)⁴⁹.

Zakończenie

W świetle przeprowadzonych badań ilościowych sprawa stosunku amerykańskiej ludności rdzennej wobec symboliki The Washington Redskins może zdawać się być jasna⁵⁰. Jednak w rzeczywistości – nawet przy założeniu, że adekwatnie odzwierciedliły one opinię Indian – ich przydatność dla realizacji postawionego celu badawczego jest mocno ograniczona. Sondaże dostarczają bowiem jedynie lakonicznych odpowiedzi, podczas gdy dla ukazania pełnego obrazu problemu istotne są także stojące za nimi uzasadnienia. Nie sposób konstatować o spójności interpretacji wyrosłych na gruncie danej kultury tylko na podstawie podobieństwa konkluzji – w dodatku zasugerowanych, krótkich i niejednoznacznych – gdyż mogą wynikać one z zupełnie innych przesłanek⁵¹. Za tym, co w świetle sondażu wygląda jak monolit – „90% osób, które nie widzą problemu w nazwie The Washington Redskins” – stoi, jak wynika z jakościowej analizy, cały kosmos motywacji, które często przypominają, że amerykańska ludność rdzenna znajduje się w sytuacji postkolonialnej. Piszący te słowa nie rości sobie prawa do odpowiedzi na pytanie, czy wskazany jest opór wobec symboliki drużyny. Należy jednak zaznaczyć, że nie wydaje się być zasadne uznawanie wyników przeprowadzonych badań ilościowych jako konkluzyjnych dla sprawy – właśnie ze względu na jej złożoność. Co nie budzi wątpliwości, stosunek amerykańskiej ludności rdzennej względem nazwy i graficznego symbolu drużyny nie jest

49 A. Keene, *WaPo's new Redsk*ns survey...*, *op. cit.* Por. *The American Indian and Alaska Native Population – Census Bureau. 2010 Census Briefs*, s. 17 (tabela 7), <https://www.census.gov/prod/cen2010/briefs/c2010br-10.pdf> (dostęp: 23.03.2018). Warto jednak zaznaczyć, że w świetle badania *The Washington Post* opinie osób z afiliacją oraz bez afiliacji plemiennej nie różnią się znacznie. Odnośnie do krytyki pierwszego sondażu zob. N. Dhillon, J. Hemmings, M. Scales i in., *11 Reasons to Ignore the 10-Year-Old Annenberg Survey About the Washington Football Team's Offensive Name*, <https://ip-clinic.org/2014/02/11/11-reasons-to-ignore-the-10-year-old-annenberg-survey-about-the-washington-football-teams-offensive-name/> (dostęp: 23.03.2018).

50 Chociaż warto przypomnieć, że badania ilościowe dotyczyły jedynie kwestii nazwy.

51 Nie można oczywiście wykluczyć możliwości zaprojektowania badania ilościowego, które dogłębniej spenetrowałoby ten problem.

jednolity. Mają one zarówno swoich zwolenników jak i przeciwników, a pomiędzy nimi znajduje się szeroka przestrzeń mniej jednoznacznych postaw. Obraz ten zgodny jest z dynamicznym ujęciem kultury, które – przy całej swojej złożoności – akcentuje m.in. niespójność interpretacji i kontestowany charakter znaczeń, jakie przypisuje się określonym wytworom w ramach danej kultury. Natomiast ze względu na spór dotyczący tego, czy osoba bez przynależności plemienną może być uznana za Indianina, sprawa The Washington Redskins odzwierciedla także podnoszony przez zwolenników tego ujęcia problem „przypisania” danej kultury określonej grupie.

Niewątpliwie nie brakuje wśród Indian apologetów przedmiotowej symboliki, którzy zdają się akceptować narrację o jej honorującym charakterze. Część amerykańskiej ludności rdzennej cieszy się tymczasem, że w przestrzeni publicznej znajdują się jakieś nawiązania do jej kultury, bowiem zasadniczo Indianie – jako znajdujący się w sytuacji postkolonialnej – są wykluczeni z głównego nurtu społeczeństwa. Niektórzy z Rdzennych Amerykanów traktują natomiast drużynę The Washington Redskins jako „swoją” i kibicują jej. Lider Potomaków nie miałby nawet nic przeciwko, by drużyna zmieniła maskotkę na nawiązującą do jego plemienia⁵². W świetle powyższego część Indian zdaje się akceptować rolę, jaką Anglosasi przewidzieli w świecie sportu dotyczącym ich wyobrażeniom, a także nie widzi nic złego w tym, co wedle bardziej ortodoksyjnych interpretacji stanowić ma obrazę. Najczęstszą tendencją wydaje się być jednak podkreślanie istnienia „ważniejszych kwestii”. Dla części osób, które tłumaczą swoje stanowisko w ten sposób, cały problem *Redskins* zdaje się być zupełnie wydumany. Inni są natomiast skłonni, by przyznać nieodpowiedniość symboliki, jednak – w obliczu wielu palących problemów indiańskich społeczności – uznają za dziwne zaangażowanie się w walkę z nią. Nie bez wpływu na postrzeganie problemu pozostaje więc niski status ekonomiczny amerykańskiej ludności rdzennej, w szczególności mieszkańców rezerwatów⁵³.

52 Przy okazji warto zwrócić uwagę na możliwość wskazania różnic w stanowiskach mniejszych plemion. Podczas gdy Potomakowie zasadniczo popierają drużynę, to Oneidowie stoją po dokładnie drugiej stronie barykady.

53 Warto zaznaczyć, że A.R. Riley (Potawatomi) oraz K.A. Carpenter (Oneida) – zagrałe przeciwniczki The Washington Redskins – położyły w swojej narracji znacznie większy nacisk na opór wobec drużyny. Właściwie Indianie niewidzący potrzeby

Co się tyczy w końcu środowiska indiańskich przeciwników The Washington Redskins, to przyjęło ono formę zorganizowanego ruchu. Jak sądzę, można pokusić się o określenie zasadniczo podzielanej w tym gronie „perspektywy teoretycznej”. Większość osób występujących przeciwko przedmiotowej symbolice postrzega ją jako rodzaj swojej reprezentacji, przy czym ma być to reprezentacja narzucona i spływająca sens indiańskiej kultury. Odpowiedzi ruchu nie stanowi jednak zasadniczo roszczenie „prawa do posiadania” przedmiotowej symboliki (tj. argument, którego niebezpieczeństwo podkreślała Mezey). Jego członkowie skupiają się zamiast tego na wskazywaniu wywieranych przez nią negatywnych skutków społecznych. Aktywiści koncentrują się przy tym szczególnie, choć nie tylko, na nazwie drużyny. Zwracają uwagę na jej rasistowski charakter oraz wkład w utrwalanie stereotypowego obrazu Rdzennych Amerykanów. Kluczowy argument przeciwko maskotkom stanowić ma natomiast związek pomiędzy ich funkcjonowaniem, a trudną sytuacją Indian w społeczeństwie amerykańskim (którą to relację dostrzegają także zajmujący się problemem badacze). Zwalczenie *Redskins* miałoby przyczynić się do ogólnej poprawy sytuacji amerykańskiej ludności rdzennej, a w szczególności poprawić perspektywę dzieci. Właśnie tym punkcie zdaje się tkwić jednak fundamentalne tarcie z tymi Indianami, którzy nie występują przeciwko przedmiotowej symbolice. Zdaniem tych drugich nie ma bowiem związku pomiędzy funkcjonowaniem tego typu wyobrażeń, a społeczno-ekonomiczną sytuacją Rdzennych Amerykanów. Innymi słowy, nie przekonują ich „wielkie narracje”, o rozwiązaniu problemów dnia codziennego poprzez walkę z The Washington Redskins.

Bibliografia

Literatura

- Coombe R.J., *The Properties of Culture and the Politics of Possessing Identity: Native Claims in the Cultural Appropriation Controversy*, „Canadian Journal of Law and Jurisprudence” 1993, t. 6, nr 2.
- Deloria P.J., *Playing Indian*, New Heaven i Londyn 1980.

walki z przedmiotową symboliką otrzymali głos jedynie w przypisach pracy tych autorek (A.R. Riley, K.A. Carpenter, *op. cit.*, s. 909 i n).

- Farley C.H., *Registering Offense: The Prohibition of Slurs as Trademarks*, [w:] *Diversity in Intellectual Property. Indentities, Interests and Intersections* (red.) I. Calboli, S. Ragavan, Cambridge 2015., s. 105–129.
- Fryberg S.A., *American Indian Social Representations: Do They Honor or Constrain American Indian Identities?*, conference „50 Years after Brown vs. Board of Education: Social Psychological Perspectives on the Problems of Racism and Discrimination”, www.indianmascots.com/ex_15_-_fryberg_brown_v.pdf (dostęp: 23.03.2018).
- Merry E.S., *Law, Culture, and Cultural Appropriation*, „Yale Journal of Law & the Humanities” 1998, t. 10, nr 2, s. 585.
- Mezey N., *The Paradoxes of Cultural Property*, „Columbia Law Review” 2007, t. 107.
- Riley A.R., Carpenter K.A., *Owning Red: A Theory of Indian (Cultural) Appropriation*, „Texas Law Review” 2016, t. 94.
- The American Indian and Alaska Native Population – Census Bureau. 2010 Census Briefs*, <https://www.census.gov/prod/cen2010/briefs/c2010br-10.pdf> (dostęp: 23.03.2018).
- Ziff B., Rao P.V., *Introduction to Cultural Appropriation: A Framework for Analysis*, [w:] *Borrowed Power: Essays on Cultural Appropriation*, B. Ziff, P.V. Rao (red.), Nowy Brunswick 1998.

Źródła internetowe

- Calkins M., *Why American Indians don't mind 'Redskins'*, <http://www.sandiegouniontribune.com/sports/chargers/sdut-real-reason-dont-mind-redskins-chargers-calkins-2013nov02-story.html> (dostęp: 23.03.2018).
- Dhillon N., Hemmings J., Scales M. i in., *11 Reasons to Ignore the 10-Year-Old Annenberg Survey About the Washington Football Team's Offensive Name*, <https://ipclinic.org/2014/02/11/11-reasons-to-ignore-the-10-year-old-annenberg-survey-about-the-washington-football-teams-offensive-name/> (dostęp: 23.03.2018).
- Ending the Legacy Of Racism in Sports & the Era of Harmful „Indian” Sports Mascots*, www.ncai.org/resources/ncai-publications/Ending_the_Legacy_of_Racism.pdf (dostęp: 23.03.2018).
- Harjo: Get educated*, <http://www.espn.com/otl/americans/harjochat.html> (dostęp: 23.03.2018).
- Is Redskins a derogatory term?*, <http://forums.powwows.com/f34/redskins-derogatory-term-67349/> (dostęp: 23.03.2018).

- Keene A., *10 examples of Indian mascots „honoring” Native peoples*, <http://nativeappropriations.com/2013/12/10-examples-of-indian-mascots-honoring-native-peoples.html> (dostęp: 23.03.2018).
- Keene A., *WaPo’s new Redsk*ns survey: Faulty data and missing the point*, <http://nativeappropriations.com/2016/05/wapos-new-redskins-survey.html> (dostęp: 23.03.2018).
- Most Indians Say Name of Washington „Redskins” Is Acceptable While 9 Percent Call It Offensive*, <https://www.annenbergpublicpolicycenter.org/most-indians-say-name-of-washington-redskins-is-acceptable-while-9-percent-call-it-offensive/> (dostęp: 23.03.2018).
- Most Indians Say Name of Washington “Redskins” Is Acceptable While 9 Percent Call It Offensive, Annenberg Data Show*, www.annenbergpublicpolicycenter.org/wp-content/uploads/2004_03_redskins_09-24_pr2.pdf (dostęp: 23.03.2018).
- Native Americans Review „Indian” Sports Mascots*, https://www.youtube.com/watch?v=HTBT-_F6oYw (dostęp: 23.03.2018).
- Native Americans Review Racist Football Merchandise*, <https://www.youtube.com/watch?v=II5-YFHmNTU> (dostęp: 23.03.2018).
- Nunberg G., *Designers of that 2004 Annenberg survey on the Redskins name: The sample was unrepresentative*, <https://lipclinic.org/2015/08/03/designers-of-that-2004-annenberg-survey-on-the-redskins-name-the-sample-was-unrepresentative/> (dostęp: 23.03.2018).
- Okolo O., *Who Owns the ‘Redskins’?*, <http://harvardpolitics.com/united-states/owns-redskins/> (dostęp: 23.03.2018).
- Poll finds 90% of Native Americans are OK with Washington ‘Redskins’ name*, <https://www.theguardian.com/sport/2016/may/19/washington-redskins-name-poll-native-american-opinion> (dostęp: 23.03.2018).
- Poll: Native Americans’ attitudes toward the Washington Redskins team name*, <https://www.washingtonpost.com/apps/g/page/sports/poll-native-americans-attitudes-toward-the-washington-redskins-team-name/2034/> (dostęp: 23.03.2018).
- Pro-Football v. Blackhorse*, https://sct.narf.org/documents/pro_football_v_blackhorse/ttab/2014-06-18-order.pdf (dostęp: 23.03.2018).
- Roberts D., *Native Americans take NFL Redskins name-change campaign to Washington*, <https://www.theguardian.com/world/2013/oct/07/native-americans-nfl-washington-redskins-name> (dostęp: 23.03.2018).
- Sabar A., *The Anti-Redskin*, <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2015/10/the-anti-redskin/403213/> (dostęp: 23.03.2018).

- Schmidt R., *Redskins try to buy approval*, <http://newspaperrock.bluecorncomics.com/2013/12/redskins-try-to-buy-approval.html> (dostęp: 23.03.2018).
- Shapira I., *In Arizona, a Navajo high school emerges as a defender of the Washington Redskins*, https://www.washingtonpost.com/local/in-arizona-a-navajo-high-school-emerges-as-a-defender-of-the-washington-redskins/2014/10/26/dcf773a-592b-11e4-8264-deed989ae9a2_story.html?utm_term=.893dd250171f (dostęp: 23.03.2018).
- Soong K., *The Other Redskins*, <http://cnsmaryland.org/interactives/other-redskins/> (dostęp: 23.03.2018).
- Sullivan M., *Patawomeck Tribe: Snyder Could Rename the Redskins After Us*, https://spectator.org/59851_patawomeck-tribe-snyder-could-rename-redskins-after-us/ (dostęp: 23.03.2018).
- Supporters of Change*, <http://www.changethemascot.org/supporters-of-change/> (dostęp: 23.03.2018).
- Terry G.P., *Los Angeles Times Interview: Suzan Shown Harjo: Fighting to Preserve the Legacy and Future of Native Americans*, http://articles.latimes.com/1994-11-27/opinion/op-2126_1_suzan-shown-harjo (dostęp: 23.03.2018).
- The Daily Show – The Redskins’ Name – Catching Racism*, <https://www.youtube.com/watch?v=loK2DRBnk24> (dostęp: 23.03.2018).
- The Washington Redskins, *Redskins is a Powerful Name*, <https://www.youtube.com/watch?v=40SFqadRTQ0> (dostęp: 23.03.2018).
- TTAB Opinon and Order*, https://sct.narf.org/documents/pro_football_v_blackhorse/ttab/2014-06-18-order.pdf (dostęp: 23.03.2018).
- Walker H., *Meet The Native American Grandmother Who Just Beat The Washington Redskins*, <http://www.businessinsider.com/meet-the-native-american-grandmother-who-just-beat-the-redskins-2014-6?IR=T> (dostęp: 23.03.2018).
- Washington Post poll of Native Americans on Redskins’ team name*, <http://apps.washingtonpost.com/g/page/national/washington-post-poll-of-native-americans-on-redskins-team-name/2032/> (dostęp: 23.03.2018).
- Washington Redskins – Offensive?*, <http://forums.powwows.com/f26/washington-redskins-offensive-22584/> (dostęp: 23.03.2018).
- Woody P., *Woody: American Indians in Va. have no problem with „Redskins”*, http://www.richmond.com/sports/professional/football/redskins/article_26b0f8d8-eb22-52f0-87df-c05e24bbfc0e.html (dostęp: 23.03.2018).

ABSTRAKT

**POSTRZEGANIE SYMBOLIKI THE WASHINGTON REDSKINS
PRZEZ AMERYKAŃSKĄ LUDNOŚĆ RDZENNĄ –
WSPÓLNY FRONT CZY WIELOŚĆ ZNACZEŃ?**

Problem artykułu stanowi stosunek amerykańskiej ludności rdzennej wobec nazwy oraz graficznego symbolu drużyny futbolu amerykańskiego The Washington Redskins. Wspomniana symbolika została zarejestrowana jako znaki towarowe zespołu, a Indianie aktywiści dwukrotnie wszczynali postępowanie mające na celu anulowanie tych rejestracji pod zarzutem, że w momencie wpisu mogły być one uwłaczające (*may disparage*) dla amerykańskiej ludności rdzennej. Sprawa stanowi więc istotny problem społeczny, w ramach którego podnoszone są takie zarzuty jak rasizm, szerzenie stereotypów, dyskryminacja czy *cultural appropriation*. Celem artykułu jest określenie, czy Indianie postrzegają symbolikę drużyny w sposób spójny, czy raczej można mówić w ich przypadku o wielości współlistniejących i kontestowanych interpretacji. W pierwszym przypadku bardziej adekwatne dla interpretacji problemu okaże się statyczne ujęcie kultury, w drugim – dynamiczne jej ujęcie.

SŁOWA KLUCZOWE: kultura, Indianie, ludność rdzenna, rasizm, znaki towarowe.
